

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1996, 37, 739

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus

Vastu võetud 16.05.1996

Välja kuulutatud
Vabariigi Presidendi 21. mai 1996. a otsusega nr 720

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Valimissüsteemi alused

- (1) Kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed valitakse vabadel valimistel üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel.
- (2) Hääletamine kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel korraldatakse vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.
- (3) Kohaliku omavalitsuse volikogu valitakse kolmeks aastaks.

§ 2. Valimiste toimumine

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste päev on valimiste aasta oktoobrikuu kolmas pühapäev.

§ 3. Üldine valimisõigus

- (1) Hääleõiguslik on Eesti kodanik, kes on valimiste päeval vähemalt 18-aastane, elab püsivalt selle kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil ja on kandnud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse selles vallas või linnas.
- (2) Hääleõiguslik on samuti Eestis seaduslikult viibiv välismaalane, kes on valimiste päeval vähemalt 18-aastane, on valimiste aasta 1. jaanuariks vähemalt viis aastat püsivalt elanud vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil ning on kandnud Eesti hääleõiguslike välismaalaste riiklikku registrisse selles vallas või linnas. Püsivalt kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil elav välismaalane on isik, kes viibib Eestis alalise elamisloa alusel ja elab omavalitsusüksuse territooriumil vähemalt 183 päeva aastas, kusjuures tema eemalviibimine sealt ei tohi ületada 90 päeva järjest.
- (3) Kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks võib kandideerida iga vähemalt 18-aastane hääleõiguslik Eesti kodanik, kes hiljemalt valimiste aasta 1. juunil elab püsivalt selle kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil, on kandnud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse selles vallas või linnas, on andnud seaduses ettenähtud korras süümevande ja valdab eesti keelt vastavalt keeleseaduses (RT I 1995, 23, 334) sätestatud tasemele.
- (4) Kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks ei või kandideerida isik, kes kannab karistust tahtliku kuriteo eest.
- (5) Hääleõiguslik ei ole isik, kes on kohtu poolt tunnistatud teovõimetuks.
- (6) Hääletamisest ei võta osa isik, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannab karistust kinnipidamiskohas.

§ 4. Ühetaoline valimisõigus

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel on igal hääleõiguslikul Eesti kodanikul ja Eestis seaduslikult viibival hääleõiguslikul välismaalasel (edaspidi *valijal*) üks hääl.

§ 5. Otsene valimisõigus

Valimistulemused selgitatakse valimistest osavõtnud valijate tahteavalduse alusel.

§ 6. Salajane hääletamine

Hääletamine on kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel salajane.

§ 7. Valimistega seotud kulud

- (1) Valimiste ettevalmistamise ja korraldamise kulud kaetakse valla- või linnaeelarvest.
- (2) Erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide valimiskampaaniat riigi-, valla- ega linnaeelarvest ei finantseerita.
- (3) Erakond esitab aruande valimisteks tehtud kulutuste ning kasutatud vahendite päritolu kohta Vabariigi Valimiskomisjonile ühe kuu jooksul, arvates valimiste toimumisest. Hääleõiguslike Eesti kodanike poolt moodustatud valimisliidud ja üksikkandidaadid esitavad aruande vastavale valla või linna valimiskomisjonile. Aruannet kontrollitakse vastavalt seadusele.

§ 8. Agitatsiooni keeld valimiste päeval

Agitatsioon valimiste päeval on keelatud.

2. peatükk VALIMISRINGKONNAD JA -JAOSKONNAD

§ 9. Valimisringkondade moodustamine

- (1) Kohaliku omavalitsuse volikogu, välja arvatud Tallinnas, moodustab omavalitsusüksuse territooriumil ühe või mitu valimisringkonda. Mitu valimisringkonda võib moodustada, kui volikogu mandaatide arv on vähemalt 31, arvestusega, et mandaatide arv moodustatavates valimisringkondades ei oleks väiksem kui 10 ega erineks rohkem kui 2 võrra.
- (2) Kohalikus omavalitsusüksuses, kus on moodustatud linnaosad või osavallad, võib volikogu moodustada valimisringkonnad linnaosade või osavaldade kaupa. Sellisel juhul käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud piirangud ei kehti.
- (3) Tallinnas moodustab volikogu valimisringkonnad linnaosade kaupa. Pooled mandaatidest jaotab volikogu Tallinna linnaosade vahel võrdselt, ülejäänud mandaadid jaotab volikogu lihtkvoodi ja suuremate jääkide põhimõttel, lähtudes linnaosas valimiste aasta 1. juunil püsivalt elavate valijate arvust.
- (4) Kohaliku omavalitsuse volikogu moodustab valimisringkonnad hiljemalt 90 päeva enne valimiste päeva, määrates kindlaks nende arvu ja piirid, ühtse numeratsiooni vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil ning mandaatide arvu igas valimisringkonnas. Mandaatide arv määratakse lihtkvoodi ja suurimate jääkide põhimõttel, lähtudes valimisringkonnas valimiste aasta 1. juunil püsivalt elavate valijate arvust.
- (5) Volikogu otsus valimisringkondade moodustamise kohta koos mandaatide arvuga igas ringkonnas ja ringkonna piiride kirjeldusega avaldatakse üldiseks teadmiseks kolme tööpäeva jooksul, arvates otsuse vastuvõtmise päevast.

§ 10. Valimisjaoskondade moodustamine

- (1) Hääletamise korraldamiseks jaotab valla- või linnavalitsus iga valimisringkonna valimisjaoskondadeks.
- (2) Valla- või linnavalitsus moodustab valimisjaoskonnad hiljemalt 40 päeva enne valimiste päeva, määrates kindlaks nende arvu ja piirid ning ühtse numeratsiooni vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil ja jaoskonna-komisjonide asukohad.

3. peatükk VALIMISKOMISJONID

§ 11. Valimiskomisjonide süsteem

- (1) Valimisi valmistavad ette ja korraldavad järgmised valimiskomisjonid:
 - 1) Vabariigi Valimiskomisjon;
 - 2) valla ja linna valimiskomisjonid;
 - 3) jaoskonnakomisjonid.
- (2) Tallinnas ja Tartus täidavad linna valimiskomisjoni ülesandeid Riigikogu valimiseks moodustatud territoriaalkomisjonid.
- (3) Valla ja linna valimiskomisjonide ning jaoskonnakomisjonide volituste kestus on kolm aastat. Komisjoni volitused kestavad komisjoni uue koosseisu kinnitamiseni.
- (4) Vabariigi Valimiskomisjon võib kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kaasata Riigikogu valimiseks moodustatud maakondade territoriaalkomisjone.

(5) Valla ja linna valimiskomisjonide liikmeteks võivad olla ainult hääleõiguslikud Eesti kodanikud, jaoskonnakomisjonide liikmeteks võivad olla ka teised valijad. Isik võib olla ainult ühe valimiskomisjoni liige.

(6) Valimiskomisjoni liikme volitused võib lõpetada selle komisjoni moodustanud organ. Volituste lõpetamise aluseks võib olla komisjoni liikme isiklik avaldus või valimiskomisjoni põhjendatud otsus või kohtuotsus. Valimiskomisjoni liikme volitused loetakse lõpetatuks otsuse vastuvõtmisega.

(7) Valimiskomisjoni liikme volitused lõpevad tema valimisega volikogu liikmeks.

(8) Valimiskomisjoni liikme, kes esitatakse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel volikogu liikme kandidaadiks, volitused valimiskomisjonis loetakse peatatuks päevast, mil valla või linna valimiskomisjon võttis vastu esildise tema kandidaadiks registreerimise kohta. Valimiskomisjoni liikme volitused loetakse taastatuks kandidaadi mitteregistreerimisel, kandideerimisest loobumisel või vastava kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast, kui kandidaat ei osutunud valituks.

§ 12. Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel

Vabariigi Valimiskomisjon:

- 1) kontrollib käesoleva seaduse täitmist ja tagab selle ühetaolise kohaldamise;
- 2) võtab vastu otsuseid ja annab käesoleva seaduse täitmiseks juhendeid ja selgitusi;
- 3) kehtestab valimisdokumentide vormid, nende täitmise, hoidmise ja hävitamise korra ning valimiskastide ja pitsatite näidised;
- 4) korraldab valimisdokumentide trükkimise ja pitsatite valmistamise ning edastamise valla ja linna valimiskomisjonidele;
- 5) võtab erakondadelt vastu aruanded valimisteks tehtud kulutuste ja kasutatud vahendite päritolu kohta ning avalikustab need;
- 6) registreerib valimistel vaatlejana osalevad välisriikide, rahvusvaheliste ja üldtunnustatud mitteriiklike organisatsioonide delegeeritud esindajad ning annab neile vastavad volikirjad;
- 7) vaatab läbi avaldused ja kaebused valla või linna valimiskomisjoni otsuste ja tegevuse peale käesoleva seaduse kohaldamisel ning võtab nende kohta vastu otsused;
- 8) esitab halduskohtule protesti valla või linna valimiskomisjoni otsuse tühistamiseks osas, millega registreeriti isik kohaliku omavalitsuse volikogu liikmeks, juhul kui on ilmnunud, et see volikogu liige ei vasta seaduses sätestatud tingimustele.

§ 13. Territoriaalkomisjoni pädevus kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel

Territoriaalkomisjon täidab kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel Vabariigi Valimiskomisjoni otsuseid ja juhendeid.

§ 14. Valla ja linna valimiskomisjoni moodustamine

(1) Valla või linna valimiskomisjon moodustatakse hiljemalt 90 päeva enne valimiste päeva.

(2) Kohaliku omavalitsuse volikogu moodustab valla või linna valimiskomisjoni kuni seitsmeliikmelisena, määrates komisjoni liikmete hulgast esimehe, samuti kuni kolm asendusliiget, kes komisjoni volituste ajal volikogu poolt määratud järjekorras asuvad nende komisjoni liikmete asemele, kelle tegevus on peatunud või lõppenud.

(3) Valla või linna valimiskomisjoni esimeheks määratakse isik, kellel on vajalikud teadmised ja kogemused valimiste korraldamiseks. Esimehe väljalangemisel määrab volikogu uue esimehe.

(4) Valla või linna valimiskomisjoni aseesimehe ja sekretäri valib komisjon oma liikmete hulgast.

(5) Valla või linna valimiskomisjon võib kasutada temale pandud ülesannete täitmiseks vajalikul hulgal abitööjõudu, sealhulgas häältelugejaid.

(6) Valla või linna valimiskomisjoni organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise tagab vastav kohaliku omavalitsuse volikogu või tema ülesandel valla- või linnavalitsus.

(7) Valla või linna valimiskomisjon määrab ja avaldab valimiskomisjoni asukoha ja tööaja.

§ 15. Valla või linna valimiskomisjoni pädevus

Valla või linna valimiskomisjon:

- 1) tagab käesoleva seaduse täitmise ning valimiste ettevalmistamise ja korraldamise õigsuse;
- 2) kontrollib ja juhendab jaoskonnakomisjone valimiste ettevalmistamisel ja korraldamisel;
- 3) registreerib valimisliidud;
- 4) registreerib erakondade ja valimisliitude volitatud esindajad;

- 5) võtab vastu esildised ja kandidaatide nimekirjad koos lisatud dokumentidega kandidaatide registreerimiseks;
- 6) registreerib kandidaatide nimekirjad ja kandidaadid;
- 7) koostab iga valimisringkonna kohta valimisringkonnas kandideerijate nimekirja, korraldab selle trükkimise ja jaoskonnakomisjonidele üleandmise;
- 8) kustutab käesoleva seaduse § 27 lõikes 3 sätestatud juhtudel registreeritud kandidaadi valimisringkonnas kandideerijate nimekirjast;
- 9) loeb hääled ja teeb kindlaks hääletamis- ja valimistulemused iga valimisringkonna kohta ja valimistulemused vastava kohaliku omavalitsuse volikogu kohta;
- 10) registreerib valitud volikogu liikmed ja avaldab nende nimekirja;
- 11) registreerib volikogu asendusliikmed ja edastab nende nimekirja vastava kohaliku omavalitsuse volikogu esimehele;
- 12) teeb otsuse asendusliikmete määramise kohta kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (RT I 1993, 37, 558; 1994, 12, 200; 19, 340; 72, 1263; 84, 1475; 1995, 16, 228; 17, 237; 23, 334; 26–28, 355; 59, 1006; 97, 1664) §-s 20 sätestatud juhul;
- 13) koostab valimiste eelarve, esitab selle volikogule kinnitamiseks ning korraldab valimiskuludeks raha kasutamist;
- 14) võtab hääleõiguslike Eesti kodanike poolt moodustatud valimisliitudelt ja üksikkandidaatidelt vastu aruanded valimisteks tehtud kulutuste ja kasutatud vahendite päritolu kohta ning avalikustab need;
- 15) otsustab valimistega seonduvaid organisatsioonilisi ja tehnilisi küsimusi ning tagab jaoskonnakomisjonide organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise;
- 16) määrab vallas või linnas moodustatud jaoskonnakomisjonide tööaja eelhääletamise päevadel;
- 17) vaatab läbi avaldused ja kaebused jaoskonnakomisjonide otsuste ja tegevuse peale ning võtab nende kohta vastu otsused.

§ 16. Jaoskonnakomisjoni moodustamine

- (1) Jaoskonnakomisjon moodustatakse hiljemalt 20 päeva enne valimiste päeva.
- (2) Kohaliku omavalitsuse volikogu moodustab jaoskonnakomisjoni kuni üheksaliikmelisena, määrates komisjoni liikmete hulgast esimehe, samuti kuni neli asendusliiget, kes komisjoni volituste ajal volikogu poolt määratud järjekorras asuvad nende komisjoni liikmete asemele, kelle tegevus on peatunud või lõppenud.
- (3) Jaoskonnakomisjoni liikmeks ei või määrata kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel registreeritud kandidaati, üksikkandidaadi registreerimiseks esitajat ega erakonna või valimisliidu volitatud esindajat.
- (4) Jaoskonnakomisjoni esimeheks määratakse isik, kellel on vajalikud teadmised ja kogemused hääletamise korraldamiseks.
- (5) Jaoskonnakomisjoni esimehe väljalangemisel määrab kohaliku omavalitsuse volikogu uue esimehe.
- (6) Jaoskonnakomisjoni aseesimehe ja sekretäri valib komisjon oma liikmete hulgast.
- (7) Jaoskonnakomisjoni organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise tagab valla või linna valimiskomisjon.

§ 17. Jaoskonnakomisjoni pädevus

Jaoskonnakomisjon:

- 1) tagab võimaluse tutvuda valijate nimekirjadega ja vaatab läbi valijate nimekirjade muutmise ja parandamise taotlused;
- 2) tagab võimaluse tutvuda valimisringkonnas kandideerijate nimekirjaga;
- 3) valmistab hääletamiseks ette hääletamisruumi, valimiskastid, salajase hääletamise kabiinid ja muu hääletamise korraldamiseks vajalikku;
- 4) korraldab hääletamise, eelhääletamise, kodus hääletamise ja volitatud esindaja kaudu hääletamise;
- 5) teeb kindlaks hääletamistulemused valimisjaoskonnas;
- 6) vaatab läbi hääletamise korraldamisega seotud avaldused ja kaebused ning võtab nende kohta vastu otsused.

§ 18. Valimiskomisjonide töökorraldus

- (1) Valimiskomisjoni otsused võetakse vastu koosolekul, mille kutsub kokku komisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees. Komisjoni koosolekud protokollitakse.
- (2) Valimiskomisjon on otsustusvõimeline, kui koosolekul on vähemalt pool komisjoni koosseisust, sealhulgas komisjoni esimees või aseesimees. Komisjoni otsused võetakse vastu poolthääle enamusega. Komisjoni liikme eriarvamus kantakse koosoleku protokollile.
- (3) Valimiskomisjoni pitsati hoidmise ja kasutamise tagab komisjoni esimees.
- (4) Vabariigi Valimiskomisjoni otsused, juhendid ja selgitused on territoriaal-, valla- ja linna- ning jaoskonnakomisjonidele kohustuslikud.
- (5) Valla või linna valimiskomisjoni poolt oma pädevuse piires vastuvõetud otsus on jaoskonnakomisjonile kohustuslik.

(6) Valimiskomisjoni ettepanek on aluseks komisjoni liikme või komisjoni abistava isiku töölepingu või teenistussuhte peatumisele valimiste korraldamise ajaks.

(7) Valimiskomisjoni liige ei või agiteerida kandidaatide, erakondade ega valimisliitude poolt ega vastu. Valimiskomisjoni liige ei või olla üksikkandidaadi registreerimiseks esitajaks ega erakonna või valimisliidu volitatud esindajaks.

(8) Vabariigi Valimiskomisjoni liikmele ja maakonna territoriaalkomisjoni liikmele tasutakse valimiskuludeks ettenähtud rahast Vabariigi Valimiskomisjoni poolt kehtestatud korras.

(9) Valimiskomisjoni koosolekud on avalikud ja otsused avalikustatakse.

§ 19. Valimiskomisjoni abistamine

(1) Riigi- ja kohaliku omavalitsuse organid on kohustatud abistama valimiskomisjone nende ülesannete täitmisel ning andma neile tööks vajalikke andmeid.

(2) Valimiskomisjonil on õigus pöörduda valimiste korraldamise küsimustes riigi- ja kohaliku omavalitsuse täitevorganite poole, kes on kohustatud andma valimiskomisjonile vastuse kolme tööpäeva jooksul, arvates pöördumise saamisest.

4. peatükk VALIJATE ARVESTUS

§ 20. Valijate riiklikud registrid

(1) Hääleõiguslik Eesti kodanik võib olla kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse ainult ühes vallas või linnas.

(2) Hääleõiguslik Eestis seaduslikult viibiv välismaalane võib olla kantud Eesti hääleõiguslike välismaalaste riiklikku registrisse ainult ühes vallas või linnas.

(3) Eesti hääleõiguslike kodanike riikliku registri ja Eesti hääleõiguslike välismaalaste riikliku registri (edaspidi *valijate registrid*) pidajad on valla- ja linnavalitsused, Tallinnas linnaosavalitsused. Valijate registrite keskregistri pidaja määrab Vabariigi Valitsus.

(4) Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse hääleõiguslike Eesti kodanike ja Eesti hääleõiguslike välismaalaste riiklikku registrisse hääleõiguslike Eestis seaduslikult viibivate välismaalaste kandmise ja nimetatud registrite pidamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus.

(5) Valijate registreid peetakse alaliselt.

(6) Valijate registritesse kantakse valija ees- ja perekonnanimi, sünniaasta, -kuu ja -päev, isikukood, püsiva elukoha aadress, samuti aeg, millest alates valija elab püsivalt vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil.

§ 21. Valijate nimekirja koostamine

(1) Valijate registrite andmete alusel koostab valla- või linnavalitsus, Tallinnas linnaosavalitsus, iga valimisjaoskonna kohta eraldi valijate nimekirja nii hääleõiguslike Eesti kodanike kui ka hääleõiguslike Eestis seaduslikult viibivate välismaalaste kohta.

(2) Valija kantakse ainult ühte valijate nimekirja.

(3) Valijad kantakse valijate nimekirja nende püsiva elukoha aadresside või perekonnanimedele järjekorras.

(4) Valijate nimekirjale kirjutab alla valla- või linnasekretär, Tallinnas linnaosa vanem.

(5) Valijate nimekirjad antakse jaoskonnakomisjonile üle hiljemalt üks päev enne eelhääletamise algust.

§ 22. Valijakaart

(1) Valla- või linnavalitsus, Tallinnas linnaosavalitsus, saadab hiljemalt 25 päeva enne valimiste päeva kõigile valijatele valijakaardi.

(2) Valijakaardile kantakse valija ees- ja perekonnanimi, valija sünniaasta, -kuu ja -päev ning püsiva elukoha aadress, selle valimisjaoskonna number, mille valijate nimekirja valija on kantud, ning eelhääletamise ja valimiste päeval hääletamise aeg ja koht.

(3) Valijal, kes 20 päeva enne valimiste päeva ei ole valijakaarti saanud või kelle valijakaardile kantud andmetes on vigu, võib pöörduda püsiva elukoha järgse valla- või linnavalitsuse, Tallinnas linnaosavalitsuse poole selgituse saamiseks või vigade parandamiseks.

§ 23. Valijate registris ja valijate nimekirjas paranduste ja muudatuste tegemine

- (1) Valija võib kontrollida valijate registrisse enda kohta või valijate nimekirja enda või teiste kohta kantud andmete õigsust.
- (2) Vead valijate registris või valijate nimekirjas parandatakse viivitamatult dokumendi alusel, mis tõendab, et registrisse või nimekirja kandmisel esineb vigu.
- (3) Registripidaja teatab parandustest valijate registris jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon teatab parandustest valijate nimekirjas registripidajale.
- (4) Kui valija leiab, et valija on valijate registrist või valijate nimekirjast välja jäänud või on mõni isik nimekirja kantud ebaõigesti, on tal õigus nõuda registris või nimekirjas vastavate muudatuste tegemist.
- (5) Kui valijat ei ole kantud valijate nimekirja, aga ta on kantud valijate registrisse, kannab jaoskonnakomisjon ta nimekirja.
- (6) Valija kantakse valijate registrisse ainult tema hääleõigust ja püsivat elukohta tõendavate dokumentide alusel.
- (7) Jaoskonnakomisjonile esitatud taotlus valijate nimekirja muutmise kohta edastatakse registripidajale, kes vaatab selle viivitamatult läbi.
- (8) Valijate registris teeb muudatused registripidaja, teatades sellest jaoskonnakomisjonile, kes viib muudatused valijate nimekirja.
- (9) Pärast hääletamise lõppemist valimiste päeval kirjutab jaoskonnakomisjoni esimees valijate nimekirjale alla.

5. peatükk

KANDIDAATIDE REGISTREERIMISEKS ESITAMINE JA REGISTREERIMINE

§ 24. Erakondade nimekiri

- (1) Hiljemalt 90 päeva enne valimiste päeva saadab Vabariigi Valitsuse määratud valitsusasutus Vabariigi Valimiskomisjonile erakondade nimekirja.
- (2) Vabariigi Valimiskomisjon edastab erakondade nimekirja valdade ja linnade valimiskomisjonidele.
- (3) Erakonnad osalevad valimistel oma nime all, välja arvatud §-s 25 sätestatud juhul.
- (4) Erakond esitab hiljemalt 75 päeva enne valimiste päeva valla või linna valimiskomisjonile nende isikute andmed, kes on volitatud erakonda esindama.

§ 25. Valimisliit

- (1) Erakonnad või hääleõiguslikud Eesti kodanikud võivad moodustada valimisliidu. Erakond või hääleõiguslik Eesti kodanik võib vastava kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kuuluda ainult ühte valimisliitu või kandidaatide nimekirja.
- (2) Valimisliit esitatakse valla või linna valimiskomisjonile registreerimiseks varemalt 80 ja hiljemalt 60 päeva enne valimiste päeva.
- (3) Valla või linna valimiskomisjon registreerib nõuetekohaselt registreerimiseks esitatud valimisliidu viie tööpäeva jooksul pärast käesoleva paragrahvi lõigetes 4 või 5 märgitud dokumentide saamist.
- (4) Valimisliidu registreerimiseks esitavad valimisliitu moodustavate erakondade esindajad valla või linna valimiskomisjonile avalduse, millele lisatakse:
 - 1) erakonna esindajate volitusi tõendavad dokumendid;
 - 2) valimisliidu asutamisleping, milles on valimisliidu nimi, valimisliidu moodustanud erakondade nimed ning valimisliitu sõlmima volitatud erakondade esindajate allkirjad;
 - 3) valimisliidu volitatud esindajate volitusi tõendavad dokumendid.
- (5) Valimisliidu moodustanud hääleõiguslikud Eesti kodanikud esitavad valimisliidu registreerimiseks valla või linna valimiskomisjonile avalduse, milles on valimisliidu nimi ja valimisliidu moodustanud hääleõiguslike Eesti kodanike nimed ja allkirjad ning millele lisatakse valimisliidu volitatud esindajate volikirjad.
- (6) Valimisliidu nimi ei või olla ebaesteetiline ega eksitav. Keelatud on valimisliidu nimena kasutada valimisliitu mittekuuluva erakonna või mõne muu valimisliidu ametlikku nime või sellega sarnast nime.

(7) Valla või linna valimiskomisjon ei registreeri valimisliitu, kui selle registreerimiseks esitamise tähtaja jooksul ei ole esitatud käesoleva paragrahvi lõigetes 4 või 5 märgitud dokumente või neis on puudusi või vigu.

§ 26. Kandidaatide registreerimiseks esitamine

(1) Kandidaatide registreerimiseks esitamine algab varemalt 75 päeva enne valimiste päeva.

(2) Kandidaatide nimekirja võib registreerimiseks esitada erakond, samuti käesoleva seaduse §-s 25 sätestatud alusel registreeritud valimisliit. Üksikkandidaadi võib registreerimiseks esitada hääleõiguslik Eesti kodanik, sealhulgas isik, kes ise soovib kandideerida kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel.

(3) Kandidaadid esitatakse registreerimiseks valimisringkondade kaupa kandidaatide nimekirjadena või üksikkandidaatidena. Erakond või valimisliit võib ühes valimisringkonnas registreerimiseks esitada ainult ühe kandidaatide nimekirja.

(4) Kandidaadi võib registreerimiseks esitada vaid ühes valimisringkonnas. Isik võib kandideerida üksikkandidaadina või olla ainult ühe erakonna või valimisliidu kandidaatide nimekirjas.

(5) Kandidaat kasutab kandideerimisel üksnes ees- ja perekonnanime.

(6) Üksikkandidaadi esitanud isik või erakonna või valimisliidu volitatud esindaja esitab kandidaadi või kandidaatide registreerimiseks valla või linna valimiskomisjonile Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohase esildise ja kandidaatide nimekirja ning käesoleva paragrahvi lõikes 7 nõutud dokumendid. Üksikkandidaadi esitamisel märgitakse kandidaadi nimi esildises ja kandidaatide nimekirja ei esitata.

(7) Esildisele lisatakse kõigi kandidaatide kohta:

1) kandidaadi allkirjaga tõendatud vormikohane nõusolek tema registreerimiseks esitamiseks ja kandideerimiseks vastavas valimisringkonnas registreerimiseks esitaja nimekirjas või üksikkandidaadina. Nõusolekus märgitakse ära kinnitus, et kandidaat on kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse selles vallas või linnas ja valdab eesti keelt vähemalt keeleseaduse § 5 lõikes 1 sätestatud tasemel;

2) kandidaadi omakäeliselt kirjutatud, kuupäevaga varustatud ja allkirjaga tõendatud süümevanne või varem antud süümevande vastuvõtnud ametiasutuse poolt väljaantud teatis, millest nähtub, kellele, millega seoses ja millal ta vande varem on andnud;

3) kandidaadi isikuandmed vastavalt Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormile.

(8) Kandidaadi poolt käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud dokumentides teadlikult valeandmete esitamine on aluseks temale valimistel antud mandaadi tühistamiseks.

(9) Kandidaatide järjestuse nimekirjas määrab registreerimiseks esitaja.

(10) Esildised kandidaatide registreerimiseks, kandidaatide nimekirjad ja käesoleva paragrahvi lõikes 7 nõutud dokumendid esitatakse valla või linna valimiskomisjonile hiljemalt 45 päeva enne valimiste päeva.

(11) Kui kandidaatide nimekirja või üksikkandidaadi registreerimiseks esitamisel puudub osa nõutavaid dokumente, neis on vigu või nad ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohased, teeb neid vastuvõttev valla või linna valimiskomisjoni liige registreerimiseks esitajale ettepaneku nõutud dokumentide esitamiseks või vigade kõrvaldamiseks. Kõik esitatud dokumendid tagastatakse. Tagastatud dokumentide kättesaamise kohta annab registreerimiseks esitaja allkirja. Dokumentide uuesti esitamisel loetakse need esmakordselt esitatuks ja võetakse arvele nende uuesti esitamise kuupäevaga.

(12) Kui kandidaatide nimekirja või üksikkandidaadi registreerimiseks esitatakse dokumendid valimiste päevale eelneval 45. päeval enne kella 6 õhtul ja nende osas esineb puudusi või vigu, mida ei ole võimalik kohe parandada, või nad ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohased, võetakse dokumendid vastu. Sellisel juhul teeb valla või linna valimiskomisjon registreerimiseks esitajale ettepaneku puuduste või esitatud dokumentidest vigade kõrvaldamiseks või Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohaste dokumentide esitamiseks hiljemalt valimiste päevale eelneval 43. päeval kell 6 õhtul. Kui selleks tähtjaks ei ole puudusi või vigu kõrvaldatud, jäetakse kandidaat, kelle dokumentide osas puudused või vead esinevad, registreerimata.

(13) Kui puudused või vead avastatakse pärast valimiskomisjoni liikme poolt registreerimiseks esitatud dokumentide vastuvõtmist, kuuluvad puudused ja vead parandamisele, ent dokumentides sisalduvad puudused ei saa olla registreerimata jätmise põhjuseks.

§ 27. Kandidaatide registreerimine

(1) Valla või linna valimiskomisjon registreerib hiljemalt 40 päeva enne valimiste päeva kõik käesoleva seaduse nõuete kohaselt registreerimiseks esitatud kandidaatide nimekirjad ja üksikkandidaadid. Esildised kandidaatide registreerimiseks vaatab komisjon läbi nende registreerimiseks esitamise järjekorras.

(2) Registreerimisel antakse igale kandidaadile registreerimisnumber. Registreerimisnumbrid algavad 101-st ja need antakse kandidaatidele registreerimiseks esitamise järjekorras.

(3) Pärast kandidaatide registreerimist võib valla või linna valimiskomisjon teha registreeritud kandidaatide koosseisus muudatusi, juhul kui:

- 1) mõnes valimisringkonnas on registreeritud kandidaate niisama palju või vähem, kui selles ringkonnas on mandaate;
- 2) kandidaat loobub kandideerimast isikliku avalduse alusel 10 päeva jooksul pärast registreerimist;
- 3) kandidaat sureb;
- 4) tõendatakse, et kandidaat vastab või ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele.

§ 28. Kandidaatide täiendav registreerimiseks esitamine

(1) Kui mõnes valimisringkonnas on registreeritud kandidaate niisama palju või vähem, kui selles ringkonnas on mandaate, pöörduv valla või linna valimiskomisjon valijate ja erakondade poole ettepanekuga kandidaatide täiendavaks esitamiseks. Täiendavalt esitatud kandidaadid registreeritakse hiljemalt 15 päeva enne valimiste päeva ja kantakse valimisringkonnas kandideerijate nimekirja.

(2) Kandidaatide täiendaval registreerimiseks esitamisel ja registreerimisel tuleb järgida käesoleva seaduse §-de 26 ja 27 nõudeid.

(3) Kui 15 päeva enne valimiste päeva on mõnes valimisringkonnas kandidaate niisama palju või vähem, kui selles ringkonnas on mandaate, võtab valla või linna valimiskomisjon vastu otsuse valimiste kuni ühe kuu võrra edasilükkamise kohta selles valimisringkonnas. Sellisel juhul koostab ja avaldab valla või linna valimiskomisjon valimiste läbiviimiseks kalenderplaani.

§ 29. Valimisringkonnas kandideerijate nimekiri

(1) Pärast kandidaatide registreerimist koostab valla või linna valimiskomisjon kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kandideerijate nimekirja iga valimisringkonna kohta eraldi.

(2) Registreeritud kandidaatide nimekirjad kantakse valimisringkonnas kandideerijate nimekirja vastavalt nende registreerimise järjekorrale. Nimekirja ette märgitakse kandidaadid esitanud erakonna või valimisliidu nimi. Erakondadest moodustatud valimisliidu nimekirja puhul märgitakse valimisringkonnas kandideerijate nimekirja lisaks valimisliidu nimele ka kõigi selle moodustanud erakondade täielikud nimed.

(3) Üksikkandidaadid kantakse valimisringkonnas kandideerijate nimekirja nende registreerimiseks esitamise järjekorras pärast kandidaatide nimekirju.

(4) Kõik parandused ja muudatused registreeritud kandidaatide kohta kantakse viivitamatult vastavas valimisringkonnas kandideerijate nimekirja, kusjuures selles valimisringkonnas kandideerijate nimekiri trükitakse uuesti ja saadetakse kõigile vastava valimisringkonna jaoskonnakomisjonidele. Eelmine nimekiri hävitatakse.

(5) Valla või linna valimiskomisjon korraldab valimisringkonnas kandideerijate nimekirja trükkimise ning jaoskonnakomisjonidele edastamise.

(6) Hiljemalt üks päev enne eelhääletamise algust peab igal jaoskonnakomisjonil olema selles valimisringkonnas kandideerijate nimekiri. Valimisringkonnas kandideerijate nimekiri pannakse välja jaoskonnakomisjoni asukohas, hääletamisruumis ja salajase hääletamise kabiinis. Nimekiri on jaoskonnakomisjoni liikmetel kaasas kodus hääletamise korraldamisel.

6. peatükk HÄÄLETAMISE KORD

§ 30. Hääletamise aeg ja koht

(1) Valimiste päeval algab hääletamine kell 9 hommikul ja lõpeb kell 8 õhtul.

(2) Hääletamine korraldatakse jaoskonnakomisjoni poolt selleks määratud hääletamisruumis.

(3) Eelhääletamine algab 10. päeval enne valimiste päeva ning toimub kuni valimiste päevani iga päev jaoskonnakomisjoni poolt selleks määratud hääletamisruumis ja valla või linna valimiskomisjoni määratud ajal.

(4) Valijal, kes on hääletamise lõppemisel hääletamisruumis, on õigus hääletada.

(5) Kodus hääletamine korraldatakse valimiste päevale eelneval päeval ja valimiste päeval.

(6) Volitatud esindaja kaudu hääletamine algab 10. päeval enne valimiste päeva ja lõpeb valimiste päeva õhtul kell 8.

§ 31. Hääletamissedel

(1) Hääletamissedel peab olema keskelt kokku murtud, moodustades pärast kokkumurdmist neli lehekülge. Esimene lehekülg on tühi, teisele leheküljele on trükitud tekst «Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised» ja valimiste kuupäev. Kolmandal leheküljel on tekst «Hääletan kandidaadi nr ... poolt», kuhu valija kirjutab selle kandidaadi registreerimisnumbri, kelle poolt ta hääletab. Neljas lehekülg on tühi.

(2) Hääletamissedelid valmistatakse Vabariigi Valimiskomisjoni tellimusel.

(3) Jaoskonnakomisjonile antakse hääletamissedelid hiljemalt üks päev enne eelhääletamise algust.

(4) Hääletamissedelite kättesaamisel märgistab jaoskonnakomisjon kõik saadud hääletamissedelid jaoskonnakomisjoni pitsati jälgendiga teisel leheküljel.

§ 32. Hääletamise korraldamine

(1) Hääletamisruumis peavad olema salajase hääletamise kabiinid, hääletamissedelite väljaandmise koht ja valimiskast. Hääletamisruumis peab olema välja pandud selles valimisringkonnas kandideerijate nimekiri.

(2) Jaoskonnakomisjon tagab hääletamise salajasuse.

(3) Salajase hääletamise kabiinis peab olema selles valimisringkonnas kandideerijate nimekiri, laud (pult) ja kirjutusvahend. Kirjutusvahend peab olema selline, et kirjutatu oleks selgesti loetav ja seda ei oleks võimalik kustutada. Kabiin peab olema normaalselt valgustatud.

(4) Hääletamissedelite väljaandmise koht tähistatakse nii, et valija näeks, kelle poole tal hääletamissedeli saamiseks tuleb pöörduda.

(5) Enne hääletamise algust kontrollib jaoskonnakomisjoni esimees komisjoni liikmete juuresolekul valimiskaste ja pitseerib need.

(6) Hääletamisruumis tagab korra jaoskonnakomisjon, kelle pädevuse piires antud korraldused on täitmiseks kõigile hääletamisruumis viibivatele isikutele.

(7) Hääletamisruumi ei lubata relvastatud isikuid, välja arvatud hääletamisruumi valve.

(8) Hääletamisruumis ja ruumides, mille kaudu valija siseneb hääletamisruumi, on valimisagitatsioon keelatud.

§ 33. Hääletamine

(1) Valija võib hääletada ainult oma püsiva elukoha järgses valimisjaoskonnas.

(2) Iga valija hääletab isiklikult. Valijal, kellel ei ole võimalik hääletamissedelit ise täita, on õigus lasta hääletamissedel täita mõnel teisel isikul, kuid mitte selles valimisringkonnas kandideerijal.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige annab valijale hääletamissedeli valijate nimekirja alusel kehtiva tema isikut tõendava dokumendi esitamisel. Hääletamissedeli saamise kohta annab valija allkirja valijate nimekirja.

(4) Kui valija avastas hääletamissedelil vigu või rikkus hääletamissedeli, siis on tal sedeli jaoskonnakomisjonile tagastamisel õigus saada uus hääletamissedel. Kui valija oli rikutud hääletamissedelile märkinud juba oma otsustuse, kriipsutab ta selle enne sedeli tagastamist läbi nii, et otsustus ei ole loetav.

(5) Valija täidab hääletamissedeli salajase hääletamise kabiinis, kirjutades hääletamissedelile selleks ettenähtud kohta vastavas valimisringkonnas kandideerijate hulgast ühe kandidaadi registreerimisnumbri. Seejärel murrab valija hääletamissedeli kokku ja esitab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamissedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati teise jäljendi. Seejärel laseb valija hääletamissedeli valimiskasti.

(6) Valija laseb hääletamissedeli kasti ise. Valija palvel, kes füüsilise puude tõttu ei ole võimeline ise hääletamissedelit valimiskasti laskma, võib seda teha mõni teine isik valija juuresolekul.

(7) Kui jaoskonnakomisjoni liikmel tekib kahtlus, et valija on juba varem hääletanud, tuleb see selgitada enne hääletamissedeli valimiskasti laskmist.

(8) Valimiskasti ava peab olema kaetud, see avatakse ainult hääletamissedeli valimiskasti laskmiseks.

§ 34. Eelhääletamine

(1) Õigus hääletada eelhääletamisel on selles valimisjaoskonnas valijate nimekirja kantud valijal, kes on eelhääletamise päeval vähemalt 18-aastane.

(2) Eelhääletamine korraldatakse jaoskonnakomisjoni poolt ainult selleks määratud ja sisustatud hääletamisruumis, mis vastab käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele.

(3) Enne eelhääletamise algust pitseeritakse valimiskast valla või linna valimiskomisjoni pitsatiga selliselt, et ilma pitserit rikkumata ei ole võimalik valimiskasti avada. Valimiskasti pitseerib valla või linna valimiskomisjoni liige jaoskonnakomisjoni liikmete juuresolekul.

(4) Eelhääletamiseks pitseeritud valimiskasti kasutatakse ainult eelhääletamisel ja volitatud esindaja kaudu hääletamisel. Valimiskast peab asuma kohas, kuhu muud isikud juurde ei pääse. Valimiskasti ava peab olema kaetud.

(5) Eelhääletamine korraldatakse vähemalt kolme jaoskonnakomisjoni liikme juuresolekul.

(6) Enne eelhääletamise algust kontrollib valla või linna valimiskomisjon hääletamisruumi vastavust käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele.

(7) Eelhääletamine korraldatakse vastavalt käesoleva seaduse § 33 sätetele.

(8) Eelhääletamist korraldav jaoskonnakomisjoni liige märgib eelhääletamisel hääletanud valija kohta valijate nimekirja märkuste lahtrisse hääletamise kuupäeva.

(9) Eelhääletamise päeval pärast hääletamise lõppemist pitseerib jaoskonnakomisjoni esimees, esimehe äraolekul aseesimees, valimiskasti ava ja hääletamisruumi ukse.

§ 35. Kodus hääletamine

(1) Valija, kes tervisliku seisundi tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel ei saa hääletada hääletamisruumis, võib taotleda hääletamise korraldamist oma kodus.

(2) Kodus hääletamine korraldatakse ainult valija sellekohase taotluse põhjal, mille ta võib esitada jaoskonnakomisjonile kirjalikult, telefoni teel või suuliselt teiste isikute kaudu. Jaoskonnakomisjon registreerib kõik taotlused.

(3) Hääletamise korraldamisel valija kodus tuleb täita käesoleva seaduse § 33 nõudeid, välja arvatud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati teise jäljendi panemise ja hääletamisedeli salajase hääletamise kabiinis täitmise nõue.

(4) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget. Neil on kaasas nõuetekohaselt pitseeritud valimiskast, piisavalt hääletamisedeleid, kodus hääletavate valijate nimekiri, antud valimisringkonnas kandideerijate nimekiri ja kirjutusvahendid.

(5) Kodus hääletamist taotlenud valija andmed kantakse kodus hääletavate valijate nimekirja valijate nimekirja alusel, märkides järjekorranumbrina valija järjekorranumbri nimekirjas. Valija andmete kandmisel kodus hääletavate valijate nimekirja tehakse valijate nimekirja märkuste lahtrisse märges «hääletab kodus».

(6) Juhul kui valija ilmub hääletamisruumi hääletama ajal, mil mindi tema koju hääletamist korraldama, tuleb valijal oodata komisjoniliikmete tagasitulekut.

(7) Kodus hääletamisel annab valija hääletamisedeli saamisel allkirja kodus hääletavate valijate nimekirja. Kodus hääletamisel tuleb tagada hääletamise salajasus.

(8) Pärast jaoskonnakomisjoni liikmete tagasitulekut kodus hääletamise korraldamiselt tehakse kodus hääletanute kohta valijate nimekirja valija allkirja lahtrisse märges «hääletas kodus» ja valija arvatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel hääletamisedeli saanud valijate hulka. Nendel, kes mingil põhjusel kodus ei hääletanud, kustutatakse märkuste lahtrisse tehtud märges «hääletab kodus».

(9) Kodus hääletanute hääletamisedeleid sisaldav valimiskast avatakse valimiste päeval pärast hääletamise lõppemist käesoleva seaduse §-s 37 sätestatud nõudeid järgides. Seejärel pannakse kodus hääletanute hääletamisedelitele jaoskonnakomisjoni pitsati teine jäljend ja hääletamisedelid asetatakse valimiste päeval hääletanud valijate hääletamisedelite hulka.

(10) Kodus hääletamisega samal viisil ja ajal võib jaoskonnakomisjon korraldada hääletamise vastava kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil asuvas haiglas, hooldekodus, sanatooriumis ning eelvangistusmajas.

§ 36. Volitatud esindaja kaudu hääletamine

(1) Valijal, kes viibib tervisliku seisundi tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel eelhääletamise ajal ja valimiste päeval väljaspool oma püsiva elukoha järgse kohaliku omavalitsusüksuse territooriumi, on õigus hääletada volitatud esindaja kaudu.

(2) Volitatud esindajaks võib olla iga kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteks valijate registrisse kantud valija, välja arvatud selles valimisringkonnas kandideerija või valija elukohajärgse jaoskonnakomisjoni liige. Iga volitatu saab esindajaks olla ainult ühele valijale.

(3) Valija annab volitatud esindajale hääletamisedeli väljaandmiseks Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohase omakäeliselt kirjutatud volikirja, milles peavad olema märgitud valija ja volitatud esindaja ees- ja perekonnanimi ning püsiva elukoha aadressid. Volikirja tuleb märkida volitatud esindaja kaudu hääletamise põhjus. Volikirjal peab olema volikirja kirjutanud valija allkiri ja volikirja kirjutamise kuupäev.

(4) Valija püsiva elukoha järgne jaoskonnakomisjon annab eelhääletamise päeval vähemalt 18-aastase valija poolt volitatud esindajale antud volikirja alusel välja hääletamisedeli, vastavad ümbrikud, millest ühele märgitakse valija ja volitatud esindaja nimi, ja valija püsiva elukoha järgses valimisringkonnas kandideerijate nimekirja.

(5) Eelhääletamist korraldav jaoskonnakomisjoni liige märgib volitatud esindaja kaudu hääletamist taotlenud valija kohta valijate nimekirja märkuste lahtrisse volitatud esindaja nime ja hääletamisedeli väljaandmise kuupäeva. Volitatud esindaja annab valijate nimekirja märkuste lahtrisse hääletamisedeli kättesaamise kohta oma allkirja. Volikiri jääb jaoskonnakomisjonile.

(6) Volitatud esindaja annab hääletamisedeli, vormikohase ümbriku ja valimisringkonnas kandideerijate nimekirja üle valijale.

(7) Valija täidab hääletamisedeli, järgides käesoleva seaduse nõudeid, asetab selle saadud ümbrikusse ja kleebib ümbriku kinni.

(8) Valija, volitatud esindaja ja ühe tunnistaja juuresolekul asetatakse hääletamisedeliga ümbrik teise ümbrikusse, mis kleebitakse kinni ning millele valija ja volitatud esindaja annavad oma allkirja ning tunnistaja kirjutab oma nime, elukoha aadressi ja annab allkirja, millega tõendatakse, et valija täitis hääletamisedeli, järgides käesoleva seaduse nõudeid. Ümbrikule märgitakse hääletamise kuupäev. Tunnistajaks võib olla iga hääleõiguslik isik, kuid mitte valija vanem, laps, abikaasa, õde või vend.

(9) Volitatud esindaja toob ümbrikutesse asetatud hääletamisedeli isiklikult valija püsiva elukoha järgsele jaoskonnakomisjonile hiljemalt valimiste päeva õhtul kell 8. Jaoskonnakomisjoni liige avab välimise ümbriku ning volitatud esindaja laseb hääletamisedeliga ümbriku eelhääletamise valimiskasti ja annab hääletamise kohta valijate nimekirja vastavasse lahtrisse valija eest allkirja.

(10) Volitatud esindaja kaudu hääletamise tulemused tehakse kindlaks hääletamistulemuste kindlakstegemisel. Eelhääletamise valimiskasti avamise järel avatakse ümbrikud, nendes olnud hääletamisedelitele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati teine jäljend ja need asetatakse teiste sedelite hulka. Välimised ümbrikud antakse koos hääletamisedelitega üle valla või linna valimiskomisjonile.

(11) Kui volitatud esindaja kaudu hääletamist taotlenud valija tuleb valimisjaoskonda isiklikult hääletama enne hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile üleandmist volitatud esindaja poolt, siis lubatakse tal hääletada. Kui pärast hääletamist selgub, et sama valija on täitnud ka volitatud esindaja kaudu saadud hääletamisedeli, siis viimast valimiskasti ei lasta ja hääletamistulemuste kindlakstegemisel ei arvestata. Hääletamisedeliga ümbrik avatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel ja sedel arvestatakse valijate poolt rikutud sedelina.

(12) Volitatud esindaja kaudu hääletamise kulud kannab valija või volitatud esindaja.

7. peatükk

HÄÄLETAMIS- JA VALIMISTULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE

§ 37. Hääletamistulemuste kindlakstegemine valimisjaoskonnas

(1) Valimiskastid avatakse pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni liikmetest.

(2) Enne valimiskastide avamist peab jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud, samuti nende poolt tagastatud rikutud hääletamisedelid. Hääletamisedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Valimiskasti avamisel kontrollitakse valimiskastil oleva pitsati jäljendi seisukorda.

(4) Enne valimiskasti avamist teeb jaoskonnakomisjon valijate nimekirjade alusel kindlaks nimekirjadesse kantud valijate arvu, valijate nimekirjadesse hääletamisedeli saamise kohta antud allkirjade alusel sedeli saanud valijate arvu ja kannab need vormikohasesse protokollis.

(5) Jaoskonnakomisjon teeb valimiskastis olevate sedelite alusel kindlaks hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetuks tunnistatud sedelite arvu, samuti kandidaatide ja kandidaatide nimekirjade poolt antud häälte arvu ning kannab need vormikohasesse protokoll.

(6) Kehtetuks tunnistatakse hääletamissedel:

- 1) millel puudub jaoskonnakomisjoni pitsati kaks jäljendit või
- 2) millele ei ole kirjutatud ühegi kandidaadi registreerimisnumbrit või on neid kirjutatud rohkem kui üks või
- 3) millele kirjutatud numbriga kandidaati ei kandideeri selles valimisringkonnas või
- 4) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber on parandatud, kuid ei ole üheselt mõistetav, või
- 5) millele kirjutatud kandidaadi registreerimisnumber ei ole loetav.

Kui hääletamissedel ei ole täidetud nõuetekohaselt, kuid sellele on arusaadavalt märgitud, kelle poolt valija hääletas, loetakse sedel kehtivaks. Kahtluse korral otsustab hääletamissedeli kehtivuse jaoskonnakomisjon hääletamise teel.

(7) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse vormikohane protokoll. Protokollile kirjutavad alla komisjoni esimees ja sekretär. Protokollis märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(8) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse eraldi kehtivad sedelid kandidaatide kaupa, kehtetud sedelid, valijatele välja andmata jäänud ja valijate poolt tagastatud sedelid. Pakile kirjutatakse, millise valimisjaoskonna sedelid, millised ja kui palju neid pakis on. Kirjele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(9) Hääletamissedelid, valijate nimekirjad, komisjoni otsused, protokollid, aktid, volitatud esindaja kaudu hääletamise dokumendid, komisjoniliikmete eriarvamused ning komisjonile esitatud avaldused ja kaebused edastatakse viivitamatult valla või linna valimiskomisjonile.

(10) Hääletamistulemuste kindlakstegemine on avalik.

§ 38. Hääletamistulemuste kindlakstegemine valimisringkonnas

(1) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide alusel teeb valla või linna valimiskomisjon iga valimisringkonna kohta kindlaks valijate nimekirjadesse kantud valijate arvu, hääletamissedeli saanud valijate arvu, hääletamisest osavõtnud valijate arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning kandidaatide ja kandidaatide nimekirjade poolt antud häälte arvu. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamissedelite ülelugemise teel. Hääletamistulemuste kohta koostatakse vormikohane protokoll.

(2) Kui jaoskonnakomisjoni poolt esitatud ja valla või linna valimiskomisjoni poolt loetud hääletamistulemuste osas ilmneb erinevus, kontrollitakse hääletamistulemusi ja selgitatakse erinevuse tinginud asjaolud. Lõplike hääletamistulemuste kohta võtab vastu otsuse valla või linna valimiskomisjon.

(3) Kui mõnes valimisjaoskonnas või valimisringkonnas rikuti käesolevat seadust, võib valla või linna valimiskomisjon tunnistada hääletamistulemused selles valimisjaoskonnas või valimisringkonnas kehtetuks. Sellisel juhul korraldab valla või linna valimiskomisjon ühe kuu jooksul vastavates valimisjaoskondades kordushääletamise ja valimistulemused vastava kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste selgumist. Hääletamistulemusi ei tunnistata kehtetuks, kui valimisseaduse rikkumine ei mõjuta valimistulemusi.

§ 39. Valimistulemuste kindlakstegemine

(1) Valimistulemused tehakse kindlaks valimisringkonniti.

(2) Kui kandidaatide nimekirjas olev kandidaat sureb või kustutatakse valimisringkonnas kandideerijate nimekirjast ajavahemikus eelhääletamise algusest kuni valimiste päevani või valimiste päeval, jäävad temale antud hääled sellele nimekirjale. Surnud või valimisringkonnas kandideerijate nimekirjast kustutatud üksikkandidaadile antud hääli valimistulemuste kindlakstegemisel ei arvestata.

(3) Iga valimisringkonna kohta arvutatakse lihtkvoot, mis saadakse valimisringkonnas antud kehtivate häälte arvu jagamisel mandaatide arvuga.

(4) Valituks osutub kandidaat, kellele antud häälte arv ületab lihtkvoodi või on sellega võrdne.

(5) Valimisringkonnas lihtkvoodi alusel jaotamata jäänud mandaadid jaotatakse nimekirjamandaatidena nende kandidaatide nimekirjade vahel, mille kandidaadid kogusid vastavas kohalikus omavalitsusüksuses kokku vähemalt 5% kehtivatest häälest.

(6) Nimekirjamandaatide jaotamiseks reastatakse kandidaadid nimekirjades vastavalt saadud häälte arvule. Kui kandidaadid said valijatelt hääli võrdselt, siis paigutatakse ettepoole kandidaat, kes paiknes valimisringkonnas kandideerijate nimekirjas tagapool. Ühes nimekirjas kandideerijate hääled liidetakse.

(7) Nimekirjamandaatide jaotamisel kasutatakse modifitseeritud d'Hondti jagajate meetodit jagajate jadadega 1, 2^{0,9}, 3^{0,9}, 4^{0,9} jne.

(8) Igale kandidaatide nimekirjale antud kehtivate hääle arv jagatakse jagajate jadaga. Nimekirjamandaadid jaotatakse saadud võrdlusarvude alusel. Seejuures jäetakse iga nimekirja võrdlusarvude arvutamisel vahele nii mitu jada esimest elementi, kui mitu mandaati jaotati samale nimekirjale vastavas valimisringkonnas lihtkvoodi alusel.

(9) Nimekirjamandaadid saab nimekiri, millele arvutatud võrdlusarvud on suuremad.

(10) Kui mandaadi jaotamisel on võrdlusarvud võrdsed, siis antakse mandaat nimekirjale, mis sai valijatelt rohkem hääli. Kui saadud hääle arvud on võrdsed, siis antakse mandaat nimekirjale, mis paiknes valimisringkonnas kandideerijate nimekirjas tagapool.

(11) Valituks osutuvad nimekirjas ettepoole reastatud kandidaadid vastavalt kandidaatide nimekirjale antud mandaatide arvule.

(12) Kui mõnes valimisringkonnas jääb osa mandaate jaotamata, korraldab valla või linna valimiskomisjon selles ringkonnas valimata jäänud kandidaatide vahel kordushääletamise ühe kuu jooksul. Valimistulemused antud kohaliku omavalitsuse volikogu valimisel tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste kindlakstegemist.

(13) Valimistulemuste kohta koostab valla või linna valimiskomisjon vormikohase protokoll.

(14) Valimistulemuste kindlakstegemine on avalik.

8. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 40. Kohaliku omavalitsuse volikogu liikmete registreerimine ja nende volituste algamine

(1) Valla või linna valimiskomisjon registreerib valitud kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed ning avaldab otsuse kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste kohta koos valituks osunud isikute täieliku nimekirjaga hiljemalt seitsmendal päeval pärast valimiste päeva. Kohaliku omavalitsuse volikogu liikme volitused algavad valimistulemuste väljakuulutamise päevast.

(2) Valla või linna valimiskomisjon kutsub valitud volikogu kokku hiljemalt seitsmendal päeval, arvates valimistulemuste väljakuulutamise päevast. Volikogu esimest istungit kuni volikogu esimehe valimiseni juhatab valla või linna valimiskomisjoni esimees.

§ 41. Avalduse ja kaebuse esitamine ning läbivaatamine

(1) Kui valijate registrisse või valijate nimekirja paranduse või muudatuse tegemise nõue on jäetud rahuldamata, võib nõude esitanud isik kolme tööpäeva jooksul, arvates registripidaja otsusest teadasaamisest, esitada selle otsuse peale kaebuse vastavale halduskohtule, kes peab kaebuse läbi vaatama kolme tööpäeva jooksul selle saamisest arvates.

(2) Avaldus või kaebus jaoskonnakomisjoni tegevuse või otsuse peale esitatakse vastavale valla või linna valimiskomisjonile, kes vaatab selle läbi kolme tööpäeva jooksul, tehes otsuse teatavaks selle esitajale ja jaoskonnakomisjonile.

(3) Kaebus valla või linna valimiskomisjoni tegevuse või otsuse peale esitatakse Vabariigi Valimiskomisjonile, kes vaatab selle läbi seitsme tööpäeva jooksul, tehes otsuse teatavaks selle esitajale ja valla või linna valimiskomisjonile.

(4) Avaldus või kaebus valla või linna valimiskomisjoni kandidaatide registreerimise otsuse muutmiseks esitatakse valla või linna valimiskomisjonile, kes vaatab selle läbi kolme tööpäeva jooksul, tehes otsuse teatavaks avalduse või kaebuse esitajale.

(5) Käesolevas paragrahvis sätestatud avalduste ja kaebuste esitamise korra mittejärgimine ei võta huvitatud isikult õigust pöörduda vahetult kohtusse käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tähtaegadel. Huvitatud isikul on õigus pöörduda kohtusse ka pärast tema avalduse või kaebuse rahuldamata jätmist vastava registripidaja või valimiskomisjoni poolt. Sel juhul arvutatakse käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tähtaegu avalduse või kaebuse rahuldamata jätmise otsuse teatavakstegemise päevast.

(6) Käesolevas paragrahvis nimetatud avaldusi ja kaebusi esitatakse:

- 1) käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul – kolme tööpäeva jooksul pärast kandidaatide või kandidaatide nimekirjade registreerimise või registreerimisest keeldumise otsuse tegemist;
- 2) käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel – kuni valimistulemuste avaldamiseni.

§ 42. Vastutus valimisseaduse rikkumise eest

(1) Kui tehakse kindlaks käesoleva seaduse sätete rikkumine jaoskonnakomisjoni või selle liikme poolt, võib valla või linna valimiskomisjon peatada selle jaoskonnakomisjoni tegevuse ja teha ettepaneku vastavale kohaliku omavalitsuse volikogule jaoskonnakomisjoni kuuluvate seadust rikkunud liikmete vabastamiseks või jaoskonnakomisjoni kinnitamiseks uues koosseisus.

(2) Kui tehakse kindlaks käesoleva seaduse sätete rikkumine valla või linna valimiskomisjoni või selle liikme poolt, samuti kui valla või linna valimiskomisjon ei ole tõestanud või kõrvaldanud teiste isikute poolt toimepandud käesoleva seaduse sätete rikkumist, teeb Vabariigi Valimiskomisjon vastavale kohaliku omavalitsuse volikogule ettepaneku vabastada selle valla või linna valimiskomisjoni liikmed ja kinnitada komisjon uues koosseisus või vabastada seadust rikkunud liige kohustuste täitmisest komisjonis.

(3) Valimisseaduse sätete rikkumise eest kohaldatakse haldus- või kriminaalvastutust.

§ 43. Seaduse rakendamine Eestis seaduslikult viibivate välismaalaste suhtes

(1) 1996. aastal toimuvatel kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel kantakse Eesti hääleõiguslike välismaalaste riiklikku registrisse isikliku avalduse alusel välismaalased, kes saavad valimiste päevaks vähemalt 18-aastaseks, olid 1996. aasta 1. jaanuariks elanud püsivalt selle kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil vähemalt viis aastat ning kes esitasid taotluse elamisloa saamiseks välismaalaste seaduse (RT I 1993, 44, 637; 1994, 41, 658; 1995, 57, 981) § 21 lõike 1 alusel ja kelle suhtes 1996. aasta 12. juuliks on tehtud otsus elamisloa andmise kohta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud välismaalastelt registrisse kandmise avalduste vastuvõtmise korra ja aja kehtestab Vabariigi Valitsus.

(3) Hääleõiguslikud välismaalased võivad valimistel kasutada isikut tõendava dokumendina kodakondsusjärgse riigi või välismaalase passi, millesse on kantud kehtiv elamisloa. 1996. aasta valimistel võivad välismaalased, kellel ei ole valimiste päevaks nimetatud dokumenti, kasutada isikut tõendava dokumendina ka Eestis kehtivat ametiasutuse poolt väljaantud dokumenti, millel on isiku foto ning ees- ja perekonnanimi.

§ 44. 1996. aasta Paldiski linna volikogu valimiste erisused

(1) 1996. aasta Paldiski linna volikogu valimistel on hääleõiguslikud:

- 1) hääleõiguslik Eesti kodanik, kes elab Keila linna Paldiski linnaosa territooriumil ning on kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse Paldiski linnaosas;
- 2) Eestis seaduslikult viibiv hääleõiguslik välismaalane, kes elab Keila linna Paldiski linnaosa territooriumil ja on kantud Eesti hääleõiguslike välismaalaste riiklikku registrisse Paldiski linnaosas.

(2) 1996. aasta Paldiski linna volikogu valimistel võib volikogu liikmeks kandideerida vähemalt 18-aastane hääleõiguslik Eesti kodanik, kes hiljemalt 1996. aasta 1. augustil elab püsivalt Keila linna Paldiski linnaosa territooriumil, on kantud Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikku registrisse Keila linna Paldiski linnaosas, on andnud seaduses ettenähtud korras süümevande ja valdab eesti keelt vastavalt keeleseaduses sätestatud tasemele.

(3) 1996. aasta Paldiski linna volikogu valimisteks Paldiski linnaosa valitsuse ettepanekul Keila linna volikogu:

- 1) määrab Paldiski linna volikogu liikmete arvu, lähtudes Paldiski elanike arvust 1996. aasta 1. juulil;
- 2) moodustab Paldiski linnaosa territooriumil ühe või mitu valimisringkonda vastavalt käesoleva seaduse § 9 lõigetele 1, 4 ja 5;
- 3) moodustab Paldiski linna valimiskomisjoni vastavalt käesoleva seaduse § 14 lõigetele 1–3;
- 4) moodustab Paldiski linnaosa jaoskonnakomisjonid vastavalt käesoleva seaduse § 16 lõigetele 1–5.

(4) 1996. aasta Paldiski volikogu valimisteks Paldiski linnaosa valitsus:

- 1) koostab iga valimisjaoskonna kohta eraldi valijate nimekirja vastavalt käesoleva seaduse § 21 lõikele 1, võttes aluseks valijate registre andmed;
- 2) saadab kõigile valijatele valijakaardi vastavalt käesoleva seaduse § 22 lõikele 1;
- 3) moodustab Paldiski linnaosa territooriumil valimisjaoskonnad vastavalt käesoleva seaduse §-le 10;
- 4) tagab Paldiski linna valimiskomisjoni asjaajamise ja tehnilise teenindamise.

§ 45. Valimistega seotud kulude katmine 1996. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel

Kui kohalikul omavalitsusüksusel ei jätku 1996. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste ettevalmistamiseks ja korraldamiseks raha, võib kohaliku omavalitsuse volikogu pöörduda põhjendatud taotlusega Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Vabariigi Valitsuse poole lisaraha saamiseks.

§ 46. Mandaatide arvu määramine 1996. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel

1996. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel määrab kohaliku omavalitsuse volikogu mandaatide arvu igas valimisringkonnas, lähtudes valimisringkonnas 1996. aasta 1. juunil püsivalt elavate hääleõiguslike Eesti kodanike ning 1993. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimisteks valijate nimekirja kantud välismaalaste arvust.

§ 47. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (RT I 1993, 37, 558; 1994, 12, 200; 19, 340; 72, 1263; 84, 1475; 1995, 16, 228; 17, 237; 23, 334; 26–28, 355; 59, 1006; 97, 1664) tehakse järgmised muudatused: (õ) 1.08.2008

1)paragrahvi 18 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«3) väljalangemisega Eesti hääleõiguslike kodanike riiklikust registrist antud vallas või linnas;»;

2)paragrahvi 18 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«4) tahtliku kuriteo eest süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisega;»;

3)paragrahvi 18 täiendatakse punktiga 4¹ järgmises sõnastuses:

«4¹) kohtuotsusega, millega tühistati valla või linna valimiskomisjoni otsus tema registreerimise kohta volikogu liikmeks;»;

4)paragrahv 20 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«§ 20. Volikogu asendusliige

(1) Käesoleva seaduse §-s 18 ja 19 ettenähtud juhtudel astub volikogu liikme asemele volikogu asendusliige. Asendusliikmel on kõik volikogu liikme õigused ja kohustused.

(2) Valla või linna valimiskomisjon registreerib kohaliku omavalitsuse volikogu asendusliikmed ja edastab nende nimekirja kohaliku omavalitsuse volikogu esimehele.

(3) Asendusliige on esimene sama erakonna või valimisliidu valimata jäänud kandidaat, kes kandideeris samas valimisringkonnas, milles kandideeris asendatav volikogu liige. Kui esimene valimata jäänud kandidaat ei saa mingil põhjusel volikogu liikmeks asuda, on asendusliikmeks järgmine sama erakonna või valimisliidu samas valimisringkonnas valimata jäänud kandidaat.

(4) Kui asendatav volikogu liige kandideeris üksikkandidaadina või kui selles valimisringkonnas samal erakonnal või valimisliidul rohkem asendusliikmeid ei ole, siis saab volikogu liikmeks asendusliige, kes on määratud erakondade ja valimisliitude vahel jaotatud lisamandaadi alusel, mille on registreerinud valla või linna valimiskomisjon.

(5) Kui kohaliku omavalitsuse uude koosseisu valitud vallavanem või linnapea või valla- või linnavalitsuse liige jätkab kuni uue vallavanema või linnapea valimiseni või valla- või linnavalitsuse moodustamiseni oma tegevust valla- või linnavolikogu uue koosseisu kokkuastumise tõttu tagasi astuva vallavanema või linnapeana või valla- või linnavalitsuse koosseisus, teeb valla või linna valimiskomisjon otsuse asendusliikme asumise kohta valla- või linnavolikogu liikmeks, lähtudes käesolevas paragrahvis sätestatust. Valla või linna valimiskomisjoni otsus jõustub samal päeval valimistulemuse väljakuulutamisega.

(6) Kohaliku omavalitsuse volikogu liikme volitused peatuvad või lõpevad ning asendusliikme volitused volikogu liikmena algavad vastava volikogu otsuse jõustumise hetkest.

(7) Volikogu liikme volituste taastumisel lõpevad selle asendusliikme volitused, kes on viimasena määratud asendama volikogu liiget selle valimisringkonna sama erakonna või valimisliidu kandidaatide hulgast.

(8) Asendusliikmete ammendumisel on volikogu liikmete arv vastava arvu võrra väiksem.».

5)paragrahv 21 tunnistatakse kehtetuks.

6)paragrahvi 22 punkt 13 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«13) valimisringkondade arvu, piiride ja ühtse numeratsiooni ning igas valimisringkonnas mandaatide arvu määramine, valla või linna valimiskomisjoni ja jaoskonnakomisjoni moodustamine, komisjoni esimehe ja asendusliikmete määramine;».

7)paragrahvi 43 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks.

8)paragrahvis 53 asendatakse sõnad «kohaliku omavalitsuse volikogu valimise» sõnaga «käesolevas».

§ 48. Keeleseaduse muutmine

Keeleseaduse (RT I 1995, 23, 334) §-s 5:

1)paragrahvi täiendatakse lõikega 1 järgmises sõnastuses:

«(1) Riigikogus ja kohaliku omavalitsuse volikogus töötamiseks on vajalik eesti keele suuline ja kirjalik oskus. Keeleoskustaseme kirjeldus antakse Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras.»;

2)senine tekst loetakse lõikeks 2.

§ 49. Erakonnaseaduse muutmine

Erakonnaseaduse (RT I 1994, 40, 654) § 10 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«(5) Erakond esitab aruande Riigikogu või kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteks tehtud kulutuste ning kasutatud vahendite päritolu kohta Vabariigi Valimiskomisjonile ühe kuu jooksul, arvates valimiste toimumisest.».

§ 50. Halduskohtumenetluse seadustiku täiendamine

Halduskohtumenetluse seadustikus (RT I 1993, 50, 694; 1994, 16, 290; 28, 425; 1995, 29, 358 ja 359) tehakse järgmised täiendused:

1)paragrahvi 3 lõike 1 punkti 2 täiendatakse pärast sõna «kaebuste» sõnadega «ja protestide»;

2)paragrahvi 4 lõiget 1 täiendatakse punktiga 8 järgmises sõnastuses:

«8) valimiskomisjoni õigusakti või toimingu peale.».

§ 51. Seaduste kehtetuks tunnistamine

Kehtetuks tunnistatakse:

1)Eesti Vabariigi seadus kohaliku omavalitsuse esinduskogude asendusvalimise edasilükkamise kohta 1992. aastal (RT 1992, 6, 96);

2)kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus (RT I 1993, 29, 505; 1995, 57, 981).

Riigikogu esimees Toomas SAVI

Õiend
RT I 1996, 38, lk 1062